

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3172

Učiteljevo izvenšolsko delo

Glavni odbor naše organizacije bo na svoji seji konec tekočega meseca razpravljati tudi o učiteljevem izvenšolskem delu. V tem članku se mislimo dotakniti le nekaj načelnih strani tega vprašanja.

Ljubljanska sekcija JUU je na svojih skupščinah že večkrat načela to vprašanje in zavzela napram njemu tudi že svoje načelno stališče. V dveh posebnih tečajih, in to v avgustu l. 1933. in v aprilu l. 1934. so prešli zainteresirani izmed učiteljstva tudi v podrobno razpravo o sistemu in metodi izvenšolskega dela.

To delo je dosedaj šlo mimo osrednjega vodstva naše organizacije brez kakšnega posebnega odmeva. Nič čudnega, saj si je slovensko učiteljstvo gradilo tozadevni svoj program v času, ko je preživljala naša centrala težke kritične čase, ki so absorbirali vso energijo tedanjega osrednjega vodstva. Šele po vzpostavitvi urejenih razmer v Beogradu, more misliti naše osrednje vodstvo tudi na izvenorganizacijske probleme, ki tako živo režejo v meso slehernega učitelja, zlasti na po-deželju.

Glavni odbor našega združenja se pri tem sicer že lahko naslanja na načelno stališče slovenskega učiteljstva, vendar se nam zdi potrebno precizirati ob tej priliki še enkrat mnenje glede tega problema.

Predvsem nečemo izgubljati besed z dokazovanjem potrebe učiteljevega izvenšolskega dela. Učiteljstvo se temu delu po pretežni večini ni moglo nikoli izmikati in se tudi dejansko nikoli ni absentiralo od njega, saj sloni še vedno ogromen del tega dela na učiteljskih ramenih. Je pa prav to delo tisto, radi katerega doživlja učiteljstvo največja razočaranja in celo preganjanja in to ob vsaki spremembi vladnih režimov, ki se vrste pri nas drug za drugim v vsem povojnem času skoroda s filmsko brzino.

Zato stoji danes učiteljstvo — po vseh teh žalostnih izkušnjah — pred težko dilemo, ali naj se še nadalje s svojim požrtvovalnim delom izpostavlja maščevalnim partizanskim obračunavanjem ali pa naj prepusti ljudstvo njegovi usodi.

Problem je toliko težji, ker mu zastavlja pot do načelnega preusmerjenja tradicija večih desetletij, po kateri se je to delo vršilo vso polpreteklo dobo izključno v okviru političnih strank in tem koordiniranih kulturnih organizacij. Učiteljstvo je vršilo to delo — hočeš nočeš — skoraj vedno kot političen eksponent kake stranke.

Dočim je veljalo še do pred kratkim tako usmerjeno izvenšolsko delo kot prostovoljni pristaneč učiteljstva določeni politični ideologiji ter si je posamezen kulturni delavec v okviru te svobode tako rekoč sam krojil svojo usodo, se je pa položaj v zadnjih letih temeljito predrugačil, ali da smo preciznejši — poslabšal.

S šestim januarjem se je namreč učiteljsko izvenšolsko delo kodificiralo. Hotelo se je sicer dvigniti na nekako državno nadstrankarsko stališče in to po vzoru nekaterih fašističnih režimov. Ta »glajhšaltunga« je pa ostala samo navidezna in usodna fikcija vsakokratnega režima. Političnih tokov v narodu samem ni izločila, jih ni unificirala, nasprotno: njihovo radikaliziranje in okrepilno diferenciranje nam je nov dokaz — če bi bil še potreben — da se je eksperiment popolnoma ponesrečil, z drugo besedo: ljudstva ni zajel, ostal je osamljen ter se smatra danes kot likvidiran. Niso pa še likvidirani razni njegovi predpisi, pod katerimi trpi učiteljstvo, ki mora opravljati politično delo radi nekdanje fikcije o njegovem nadstrankarstvu. Na te petrefakte, ki tako usodno ovirajo resnično življenjsko stanje in ki izvirajo iz polpretekla fikcije, opozarjam še prav posebno naš glavni odbor, ko bo razpravljal o tem važnem problemu.

Eno najžalostnejših in skrajno poniževalnih poglavij je prav to dejstvo, da ne uživa učiteljstvo uradne zaščite za delo, ki mu je bilo uradno predpisano. V sled dejanskega stanja politične diferenciacije v naši državi izhaja brez vsakega dvoma, da je vsako uradno predpisano »notno« učiteljevo izvenšolsko delo politično dejanje, na katero ljudstvo tudi temu primerno reagira.

Edina logična posledica bi bila, da se učitelj od takega dela sploh absentira, če se noče v bližnji ali daljnji bodočnosti izpostaviti poniževalnemu preganjanju.

Toda — in to je najvažnejši moment v tem vprašanju — tudi na to pot učitelj noče in ne sme. Poleg menjajočih režimov in učiteljstva je tukaj še tretji najtehtnejši faktor in to je narod, ki mu morata služiti tako režim kakor učitelj.

Učitelj se giblje med ljudstvom in živi kot organičen sestavni del narodnega občestva, nerazdružno povezan z njim z vsemi

utripi svojega bistva. Če bi bila njegova izolacija od ljudstva sploh kedaj mogoča, je danes že sama misel na tako možnost absurda. Zapuščati danes radi režimskih grehov narod, ki bije najtežji boj za svoj obstanek, bi pomenjalo nečastno dezertacijo. S takim nečastnim dejanjem se učiteljstvo noče omakeževati, ne glede na to, da ga sili v aktivno občestveno življenje tudi nagon lastne samoohrane: kajti pod ruševinami narodne kulture bo obležal strt poleg vseh drugih stanov tudi učiteljski.

Kakšno stališče naj torej zavzame naša organizacija? Po mojem globokem prepričanju bi bil vsak negativizem v tem pogledu vreden vsega obsojanja. Učitelj je del naroda; z njim stoji in pade. V današnji kritični dobi se ne sme v škodo skupnosti nihče absentirati od občestvenega napora v mobilizaciji vseh narodnih sil, da se najde odredilna pot iz tega stanja in zgradi boljša bodočnost.

Ker pa je skoraj vse današnje kulturno delo politično organizirano in ker ima učiteljsko

za svojo dobro voljo in težko delo redno le slabo politično plačilo, je naša dolžnost, da poiščemo vse možnosti, kako bi vsaj najpotrebnejše delo izvlekli iz političnih klešč na nevtralna nadstrankarska tla.

Prepričan sem, da ta naloga danes ni tako nemogoča, kakor se kaže na prvi pogled in kakor bi mogli sklepati po vseh žalostnih izkušnjah iz pretekle in polpretekle dobe.

Križa, ki ruši vse materialne in moralne temelje naše narodne kulture, je strahotno nadstrankarska. Vse politične stranke imajo zato največji interes, da se omogoči tako delo, ki bo te majajoče temelje vsaj v minimalnem programu nadstrankarsko zopet vzpostavljalo. Klub prijateljev vaše kulture pri dravski sekciji JUU nudi v tem pogledu dober začetek takega gledanja na današnje naloge učiteljskega izvenšolskega dela in osrednjemu vodstvu naše organizacije bi ob tej priliki toplo priporočil, da započeto delo razširi na ves državni teren ter ga po potrebi dopolni in razširi.

L. G.

Učiteljska zborovanja v Rogaški Slatini

Seja upravnega in nadzornega odbora sekcije.

V soboto 6. junija t. l. ob 19. uri bo v Rogaški Slatini — meščanska soba zdraviliške restavracije 5. seja upravnega in nadzornega odbora sekcije.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo tajnika, blagajnika in urednika.
3. Poročilo o seji glavnega odbora JUU.
4. Razgovor o letošnji banovinski in glavni skupščini JUU.
5. Tekoče zadeve.
6. Slučajnosti.

Vse člane upravnega in nadzornega odbora sekcije vabimo, da se seje sigurno udeležijo.

Predsednik: Ivan Dimnik, s. r. Tajnik: Metod Kumelj, s. r.

Zborovanje predsednikov sreskih društev.

Skupno z upravnim in nadzornim odborom sekcije bodo zborovali predsedniki sreskih društev v nedeljo 7. junija ob 9.30 v Rogaški Slatini v mali dvorani Zdraviliškega doma.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo tajnika, blagajnika in urednika.
3. Poročilo o seji glavnega odbora JUU.
4. Razgovor o letošnji banovinski in glavni skupščini JUU.
5. Tekoče zadeve.
6. Slučajnosti.

Prosimo, da se seje gotovo udeležijo vsi predsedniki sreskih učiteljskih društev ter vsi

člani upravnega in nadzornega odbora sekcije. Ako bi bil kdo od predsednikov zadržan, naj se udeleži seje opolnomočeni zastopnik društva.

Predsednik: Ivan Dimnik, s. r. Tajnik: Metod Kumelj, s. r.

Zborovanje devetih sreskih društev.

SRESKA DRUŠTVA PREGRADA, CELJE, GORNJI GRAD, KOZJE, LAŠKO, SLOVENSKA BISTRICA, SOSTANJ, KONJICE in ŠMARJE bodo imela skupno zborovanje v soboto, dne 6. junija v Rogaški Slatini. Takoj po prihodu vlaka iz Grobelnega se vrše po potrebi ločena zborovanja posameznih društev. Sresko društvo Šmarje zboruje v restavraciji Ogrizek. Na sporedu je volitev delegacij in slučajnosti. Ostala društva, ki žele zborovati ločeno, naj to sporoče, da se jim rezervira lokal.

Skupno zborovanje se bo vršilo v slavnostni dvorani Zdraviliškega doma s pričetkom točno od pol desetih.

Dnevni red:

1. Otvoritev, določitev zapisnikarjev in overovalcev.
2. Stanovsko poročilo pod predsednik JUU tov. Dimnik.
3. Strokovni referat: »Mladinoslovne osnove za reformo naše narodne šole«. Poročevalec g. profesor Gustav Šilih.
4. Predlogi in resolucije.

Ob enih popoldne bo obed v raznih restavracijah ločeno po sreskih društvih, da se tako zagotovi točna postrežba.

Ob treh popoldne bo koncert Učiteljskega pevskega zbora v slavnostni dvorani zdraviliškega doma, po tem koncertu pa promena koncert zdraviliške godbe.

Za tovariše in tovarišice, ki bi želeli v Rogaški Slatini prenočiti, so preskrbljena prenočišča po ugodni ceni.

Potrebno pojasnilo

Pred kratkim smo imeli »časte« čitati naslednje:

»Prema izveštaju direktora jedne državne gimnazije mnogi učenici sa svršenim IV. razredom osnovne škole, koji polažu prijemni ispit za I. razred gimnazije, dolaze tako nespremni i nepismeni, da to iznenadjuje. Sve je ovo i dokumentovano poslatim djačkim radnjama.

Često puta učenici donose svedočanstva sa vrlo dobrim ili odličnim ocenama iz srpskohrvatskoga ili računa, a na prijemnom ispitu pokaže se da ne znaju pisati i čitati ni ćirilicu ni latinicu, ili čak da nisu savladali tablicu množenja. Ujedno direktor saopštava da su učitelji ovako nespremni učenika ocenjeni ponajviše vrlo dobrim ili odličnim ocenama.

U diktatu učenici ne samo da pišu vrlo ružno, nego i sastavljaju po dve i više reči ujedno; završeno ne poznaju pravopis (pišu osobne imenice malim slovima, a zajedničke imenice usred rečenice velikim slovima), o interpunkciji ni pojma, sasvim ne razlikuju vrste reči n. pr.: dan, prosjak, danas, juče, ovde, bel, crn, dobar, jasan itd., jesu glagoli, a drugiput: ovde, njih, koji, ja, putujući itd., jesu imenice, što znači savršeno nepoznavanje vrste reči.

Ovakvo neznanje daje dokaza da narodna škola ne daje uspešan rezultat.

Iako narodnoj školi zaista nije svrha da sprema učenika za rad u srednjoj školi, ipak svršeni učenici IV. razreda osnovne škole moraju imati toliko znanja, da mogu sa uspehom pratiti nastavu i u srednjoj školi.

Kako ovo nije usamljen slučaj da učenici na prijemnim ispitima za srednje škole pokazuju vrlo slab uspeh, naročito iz maternjeg jezika.

*

Sedaj vemo to, da osnovna šola ne nudi uspešnih rezultatov in da se ta neuspešnost še posebej manifestira v tem, ker otroci niso zadostno obvladali materinskega jezika in snovi iz računskega pouka. Da pa ne poznajo zadostno materinskega jezika se vidi po tem, ker ne razlikujejo besednih vrst — n. pr.: dan, berač, večeraj, tukaj, bel, črn, dober, jasen itd. V računstvu se dogajajo celo »tragični« slučajji... Kmetški otrok, ki v svojem življenju še nikoli ni videl enonadstropne hiše, vznemirjen in preplašen vsled popolnoma nove in neznanne situacije v kateri se je znašel, ni mogel takoj odgovoriti na vprašanje iz poštevanke.

Razume se, za vso to »tragedijo« nosijo odgovornost narodni učitelji. Kako bi moglo to tudi drugače biti? V ostalem ta manira ni prva; moglo bi se celo reči, da je to »stara pesem z novim glasom«.

Pravi se, da je dal inicijativo za tako poročilo direktor neke državne gimnazije. Pri-poveduje se tudi to, da se nahaja ta gospod na jugozapadnem delu naše domovine, enem izmed najsamotnejših in najsiromašnejših.

Da ne pozabimo... preteklo leto smo imeli ustno anketo o splošnem vtisu o uspehih šolskih otrok pri sprejemnih izpiti, obračajoč se na priznane prosvetne delavce — direktorje srednjih šol. Lahko smo popolno-

VSEBINA:

Učiteljevo izvenšolsko delo.

Učiteljska zborovanja v Rogaški Slatini.

Potrebno pojasnilo.

Reorganizacija publikacij Mladinske matice.

Občni zbor Učiteljske samopomoči.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Listi o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

ma zadovoljni z njihovimi odgovori. Direktorji pravijo: »Z ozirom na razmere v katerih se dela, se zares ne more oporekati uspeh učencev. Marljivost jugoslovenskega učiteljstva je dovolj znana — kar je povsem v redu, — ampak ni zadosti priznana, — kar nikakor ni v redu. Vprašanje sprejemnega izpita je velik problem, ker ni samo šolsko — nego socialno vprašanje. Ne more se reševati na birokratski način z malim aktom, ki se dostavlja — in nosi predvsem vsa obeležja tendencioznosti in nerazumevanja problema z željo za njegovo pravilno rešitev.« Če bi gospod »direktor neke državne gimnazije« resnično hotel spoznati globino problema, bi storil to zelo lahko. Prečitati bi moral, mnoge članke v »Narodno prosveti«, »Učitelju« in »Glasniku jugoslovenskega profsorskega društva«. Da iz »Glasnika jugoslovenskega profsorskega društva« (prof. Al. Miličević) kajti, če ne moremo imeti nikake iluzije o njegovih simpatijah napram učiteljstvu, potemtakem ne moremo pričakovati, da bi uvaževal ono, kar pišejo učiteljski časopisi. Če bi torej, čital vsaj svoj stanovski časopis, tedaj bi videl, kako inteligentneje gledajo njegovi tovariši profesorji na ta problem in kako med njihovim — profsorskim stališčem in našim — učiteljskim skoro ni razlike.

S tretiranjem vprašanja o sprejemnem izpitu se morajo upoštevati ta tri elementarna vprašanja: šolski otroci, učitelj in učni načrt.

Pri nas ni uvedena obvezna socialna oskrba šolskih otrok. To je prepuščeno skrbi staršev in uvidevnosti posameznikov. Ampak ker samo skrb staršev in uvidevnost posameznikov v mnogih primerih ne more dati niti minimuma onega, kar je potrebno za fizično (hrana in obleka) in moralno (učbeniki in šolske potrebščine) vzdrževanje otrok, potem tako stanje povsem naravno, ne ostaja brez negativnih posledic na otroško znanje.

Učiteljstvo nima stalnosti na službenem mestu. Njegovo često premeščanje mu ne daje možnosti, da se z vso psihofizično močjo poglubi v delo za vzgojo in izobrazbo otrok. Za to stvar je potreben popoln mir in ne temna slutnja pred slučajno negotovostjo. Pri takem stanju tudi največji idealist ne pomaga mnogo, niti ne more nadomestiti onega, kar onemogoča groba stvarnost. — Ali je potrebno govoriti o vzdrževanju šol? Med debato v skupščini in v senatu je g. prosvetni minister rekel, da je ponekod tako, da preti nevarnost, da se bodo morale mnoge šole zapreti. Ali je potrebno dokazovati, kako velik vpliv ima to na izobrazbo otrok?

Nazadnje o tretjem vprašanju, o učnem načrtu! Znano je, da je učiteljsko združenje izdalo brošuro pod naslovom: »Projekat nastavnog plana i programa«, da je razpisalo natečaj za učni načrt in program in da je učiteljstvo v vseh resolucijah zahtevalo revizijo učnega načrta. In tako indirektna globalna kritika kaže dovolj jasno na neprikladnost učnega načrta, a zaradi večje jasnosti poudarimo samo nekaj primerov. Tako se zahteva iz računstva v IV. razredu tudi »vaje v čitanju in pisanje številke do milijarde«. Katero stvar pa izražata naš narod v svojem življenju v milijardah? Iz materinskega jezika se zahteva v IV. razredu samo na enem mestu poznanje vseh besednih vrst. Filolog, ki je poleg tega vsaj nekoliko pedagog, se mora čuditi, kaj vse se zahteva od otroka z 10 do 11 leti. — Kaj se bodo ti otroci učili iz materinskega jezika v prvih dveh razredih srednje šole? Nazadnje, rigorozna komisija bi našla, — opozorimo naj samo na ta primer, — veliko jezikovno pogreško tudi v poslanici, ker se po novi in predpisani terminologiji ne reče osebna imena, nego lastna. Tako je, če se išče dlaka v jajcu.

V IV. razredu je predpisanih izgovorov 40 lekcij; vsako lekcijo bi bilo treba razdeliti na nekaj metodičnih enot — kar bi pomenilo, da bi imeli več metodičnih enot nego je določenih ur za zgodovinski pouk. V detajle se nočemo spuščati, le želeli bi, da se ne pozabijo splošne razmere, v katerih se dela. Nadalje tudi to, da učitelji ne pripravljajo otrok samo za sprejemni izpit, nego obravnavajo vso v učnem načrtu predpisano snov.

G. direktorju tudi ne pade na misel, da ima srednja šola drugačno nalogo kot osnov-